

Marleen Puyenbroek (1995) is een recent afgestudeerde kunsthistoricus. Tijdens de researchmaster Arts of the Netherlands (Universiteit van Amsterdam) richtte zij zich vooral op de kunstwereld van de Nederlandse zeventiende eeuw en specifiek op de rol van vrouwen op de kunstmarkt. Dit artikel komt voort uit haar masterscriptie *Gezwoeren schatsters. Taxeersters van huisraad en kunst in vroegmodern Amsterdam*.

Begin zeventiende eeuw ontstond in Amsterdam een nieuwe beroepsgroep: de gezwoeren schatsters. Dit waren vier vrouwen – nooit mannen – met het exclusieve recht en de kunde om bij inboedelveilingen en bij het opmaken van boedelinventarissen huisraad te taxeren. In een artikel over uitdraagsters uit 1969 (Amstelodamum 56) noemde Isabella van Eeghen de schatsters al kort, maar haar onderzoek vond verbazingwekkend genoeg nauwelijks navolging. Waar uitdraagsters sindsdien ruim in de aandacht hebben gestaan, zijn de schatsters nog vrijwel onbekend. Dankzij recent onderzoek naar ruim 1550 boedelinventarissen die door schatsters zijn getaxeerd, is het voor het eerst mogelijk om een gedetailleerd beeld te vormen van deze beroepsgroep. Hierdoor kan nu, vijftig jaar later, het vermoeden van Van Eeghen dat het ambt van de schatsters uit dat van de uitdraagsters voortkwam worden bevestigd.

ONDERBELICHTE WERKENDE VROUWEN Eén bed: 14 gulden. Twee slaaplakens: 4 gulden en 10 stuivers. Eén schilderij op linnen van Venus en Pallas: 4 gulden. Twee koperen kandelaars: 2 gulden en 15 stuivers. Op 8 januari 1622 taxeerden Barber Jacobs en Aeltgen Claes de gehele inboedel die was nagelaten door de kleermaker Hendrick Hendricksz en zijn echtgenote Lijsebeth Everts.¹ Jacobs en Tijsen waren twee van de vier Amsterdamse gezwoeren schatsters; vrouwen die door de burgemeesters van de stad waren beëdigd om inboedels te taxeren, ook wel ‘priseren’ of ‘schatten’ genoemd. Bij boedelveilingen legden de schatsters de goederen op de veilingtafel en stelden zij de prijzen vast waar de verschillende veilingmeesters vervolgens bij op- en afslag van uitgingen. Mogelijk is dit wat we zien op de tekening van Christiaan Andriessen (1775-1846) (afb. 1). De twee vrouwen aan de rechterzijde lijken niet bij de kopers te horen. Zien we daar de schatsters aan het werk?

Ook als bij het opmaken van een boedelinventaris werd verzocht om een taxatie, waren het de schatsters die hiervoor ingeschakeld dienden te worden. Dat was bijvoorbeeld het geval wanneer erfgenamen een nagelaten boedel wilden verdelen in parten van

¹ Stadsarchief Amsterdam (SAA), toeg. nr. 5075, Notariële archieven (NA), not. J.J. Westfrisius, inv.nr. 562A, f. 3-5, 8 januari 1622.

1 Christiaan Andriessen, *Een veiling in Amsterdam*, negentiende eeuw. Pen en grijze inkt, grijs gewassen, Universitaire Bibliotheken Leiden (PK-T-AW-71).

exact dezelfde waarde. Dit kwam ook voor als erf delen van nagelaten, minderjarige kinderen vast- en veiliggesteld moesten worden zodat deze niet verdeeld raakten als de overlevende ouder zou hertrouwen. De schatsters hadden dan het recht, de autoriteit en de deskundigheid om de waarde van de meubels, kleding en overige huisraad vast te stellen.

In *Amstelodamum* 56 uit 1969 schreef Van Eeghen als een van de eersten over dit strikt vrouwelijke ambt in een artikel over uitdraagsters.² Dat waren, voornamelijk vrouwelijke, handelaars in tweedehands goederen en kleding. Van Eeghen gaf een compleet overzicht van alle keuren en ordonnanties met betrekking tot de uitdragerij. Daarin wees ze onder meer op de keur van 29 april 1654, waarin een streng verbod wordt uitgevaardigd op brutaal gedrag van de uitdraagsters én waarin ook de schatsters worden genoemd. Op veilingen, waar uitdraagsters hun handelswaar inkochten, zouden ze grove woorden hebben gebruikt, niet alleen tegen elkaar en tegen de afslagers, maar ook tegen de schatsters die daar taxeerden. Hoewel Van Eeghen vervolgens maar twee alinea's aan deze taxeersters wijdde, bracht ze nieuwe informatie aan het licht die tot nieuwe vragen en onderzoek had kunnen leiden.

Van Eeghen vermoedde dat de zeventiende-eeuwse schatsters voor hun werkzaamheden waarschijnlijk één procent van de geschatte waarde verdienden zoals dat ook in de achttiende eeuw

2 I.H. van Eeghen, 'Uitdraagsters't zij man of vrouw', *Amstelodamum* 56 (1969), p. 102-110: 104-105.

- 3 In dit artikel is het ambt van de schatsters aangeduid als ‘beroep’ omdat het een beschermde beroepsgroep met specialistische kennis betreft. Daarbij moet echter wel worden opgemerkt dat in de zeventiende eeuw van beroepen in de moderne zin van het woord vaak nog geen sprake was.
- 4 H. van Wijngaarden, *Barber Jacobs en andere uitdraagsters. Werkende vrouwen in Amsterdam in de zestiende en zeventiende eeuw*, Amsterdam 1994, p. 64-65.
- 5 Zie voor een beknopt overzicht van literatuur over vrouwenarbeid in de vroegmoderne tijd voor 1998: R.M. Dekker, ‘Getting to the source. Women in medieval and early modern Netherlands’, *Journal of Women’s History* 10 (1998), p. 167-168. Recentelijk is dit onderzoek naar vrouwenberoepsgroepen voortgezet. Zie onder meer: L. van de Pol, *Het Amsterdams hoerdom. Prostitutie in de zeventiende en achttiende eeuw*, Amsterdam 1996; E. van Nederveen Meerkerk, *Segmentation in the pre-industrial labour market. Women’s work in the Dutch textile industry 1580-1810*, Cambridge 2006; M. van Dekken, *Brouwen, branden en bedienen. Productie en verkoop van drank door vrouwen in de Noordelijke Nederlanden, circa 1500-1800*, Amsterdam 2010; N. Geerdink, *Economic Imperatives for Women’s Writing in Early Modern Europe*, Leiden 2018.
- 6 D. van den Heuvel, *Bij uijtlandigheijt van haar man. Echtgenotes van VOC-zeelieden aangemonsterd voor de kamer van Enkhuizen (1700-1750)*, Amsterdam 2005; *Women and entrepreneurship. Female traders in the Northern Netherlands, c. 1580-1815*, Amsterdam 2017.
- 7 ‘Gender and Urban Space in Amsterdam 1600-1850’, The freedom of the streets. Gender and urban space in Eurasia (1600-1850), website bezocht 19 mei 2021, freedomofthestreets.org/amsterdam
- 8 Dit artikel is een bewerking van mijn masterscriptie, meer informatie over de door mij gebruikte onderzoeksmethode, een compleet overzicht van alle zeventiende- en achttiende-eeuwse schatsters en biografische informatie over de taxeersters zijn hierin te vinden. M. Puyenbroek, *Gezwoeren Schatsters. Taxeersters van huisraad en kunst in vroegmodern Amsterdam*, Amsterdam 2020.

gebruikelijk was. Dat zou van hun beroep een lucratieve praktijk hebben gemaakt.³ Van Eeghen dacht ook dat de beroepsgroep voortkwam uit die van de uitdraagsters. Dat zou een verklaring kunnen zijn voor hoe deze vrouwen kennis vergaarden om honderden soorten huishoudelijke goederen te kunnen taxeren. Hilde van Wijngaarde, de enige die het onderzoek naar de zeventiende-eeuwse Amsterdamse schatsters voortzette, maakte dat aannemelijk door te bewijzen dat het in de zestiende eeuw inderdaad de uitdraagsters waren die taxeerden en dat drie van de vier eerste schatsters handelaarsters waren geweest.⁴ In Van Wijngaardens omvangrijke studie stonden echter net als in het artikel van Van Eeghen niet de taxeersters, maar de uitdraagsters centraal. De schatsters zelf zijn nog nooit eerder het onderwerp geweest van een structureel archiefonderzoek. Vragen als wanneer en waarom het beroep precies ontstond, wat het inhield en wie het nieuwe ambt bekleedden, bleven daardoor onbeantwoord.

Die vragen zijn juist in deze tijd, nu er recent steeds meer aandacht is voor de rol van vrouwen in het openbare leven, relevant. In de geschiedschrijving over de vroegmoderne tijd in de Lage Landen vormde *de vrouw* lang een blinde vlek. Dat geldt zeker voor *de werkende vrouw*, die niet paste in het heersende beeld dat mannen buitenshuis het betaalde werk verrichtten, terwijl vrouwen zich, teruggetrokken achter de voordeur, bezighielden met het huishouden. Pas met de opkomst van de discipline vrouwengeschiedenis in de jaren zeventig van de vorige eeuw veroverde de vrouw terrein in historisch en sociaaleconomisch onderzoek. Een stroom aan studies vergrootte het inzicht in verschillende vrouwelijke beroepsgroepen zoals dienstmeiden, vroedvrouwen en prostituées.⁵ Recent toonden historici zoals Danielle van den Heuvel dat zelfs in domeinen die voorheen als typisch mannelijk werden gezien, zoals het ondernemerschap en de handel, vrouwen een rol speelden.⁶ Onder leiding van Van den Heuvel wordt momenteel het onderzoek naar de rol van de vrouw in het publieke leven voortgezet in het onderzoeksproject *The Freedom of the Streets*. Binnen dit project onderzoekt Bob Pierik *the gendered use* van de straten in Amsterdam.⁷ De schatsters zullen zeker bekende gezichten zijn geweest op de Amsterdamse straten. Voor het taxeren verplaatsten zij zich voortdurend tussen vele particuliere huizen waar boedelinventarissen werden opgesteld en waar boedelveilingen werden gehouden. De schatsters moeten zo een grote rol hebben gespeeld in het openbare leven.

In mijn masterscriptie *Gezwoeren Schatsters. Taxeersters van huisraad en kunst in vroegmodern Amsterdam* heb ik gepoogd voor het eerst een volledig beeld te vormen van de zeventiende- en achttiende-eeuwse schatsters.⁸ Hiervoor zijn niet alleen de archieven van het stedelijk bestuur gebruikt, maar ook boedelinventarissen die door de schatsters getaxeerd zijn (afb. 2). Dit zijn waardevolle bronnen omdat hierin de namen van de desbetreffende schatsters worden genoemd en soms zelfs het bedrag dat zij voor hun werkzaamheden ontvingen. Een steekproef in de notariële archieven en de archieven van de Wees- en Desolate Boedelskamer van het

19 Jan: 1651

2

Handlung & Co
Leder

[illegible]

gotax unde Inboel in de
Linné's Boek.

Den Orde mit von polen - 10.

Envis his rent on the 1st of May 1661

Deum me dearia, nesci con Basen
Fapies — — — — — 5

Mass blake linden strandjener
mit 2. Hufe Valleris — 1.

282 kleine Gefiedermäße - 1.

Doft. Warden Gofwelly — / 1.

Erzgebirgskreis — 1.

Den Capp. Northmore en hieft blader
 den van Syngeliet — 2.

Oct 20

2 Eén van de duizenden door gezworen schatsters getaxeerde boedelinventarissen uit het Stadsarchief van Amsterdam: de boedel van kistenmaker Jan Teunis getaxeerd door Susanneke Anthonis en Lijsabeth Martens. SAA NA, not. J.J. Westfrisius, inv.nr. 565B, f. 1-6, 19 januari 1651.

Stadsarchief van Amsterdam resulteerde in een dataset van 1550 door de schatsters gewaardeerde inventarissen, daterend van 12 april 1589 tot 6 oktober 1729. Op basis van deze dataset, specifiek de 508 inventarissen gedateerd tussen 1589 en 1659, kan er hier een nauwkeurig beeld worden geschetst van het ontstaan, het werk, de reputatie en de levens van de schatsters uit de eerste helft van de zeventiende eeuw. Dat verhaal begint, zoals Van Eeghen al dacht, bij de uitdraagsters.

VAN UITDRAAGSTERS TOT SCHATSTERS In de zestiende eeuw kende Amsterdam nog geen schatsters. Huisraad en kleding werden toen getaxeerd door vrouwen die in gelijke goederen handeldreven: de uitdraagsters. In haar studie naar deze handelaarsters wees Van Wijngaarden bijvoorbeeld op uitdraagster Ael Pieters.⁹ Net als haar vakgenoten kocht Pieters op openbare veilingen meubels en oude kleding in en verkocht ze deze door in haar winkel, haar uitdragerij, in de Sint-Jansstraat. Door haar handelsactiviteiten moet ze veel product- en prijskennis hebben gehad. Dat zal de reden zijn geweest dat notaris Pilorius haar in 1583 inschakelde om de failliete boedel van poorter Michiel Garshou te taxeren.¹⁰ Ze schatte zijn inboedel op 138 gulden, 14 stuivers en 8 penningen, voor welk bedrag Garshou zijn huisraad aan zijn zwager Henrick Jansz verkocht om zo zijn schuld aan niet betaald kostgeld af te lossen. Dit is slechts één van de vele voorbeelden van taxaties door uitdraagsters. Zij verrichtten in de zestiende eeuw exact hetzelfde werk dat een eeuw later door de officiële gezworen schatsters werd uitgevoerd. Van Wijngaarden concludeerde hierop dat het al bestaande beroep rond de eeuwwisseling tot een nieuwe ambtelijke professie moet zijn verheven.¹¹ Hoe en wanneer deze institutionalisering en professionalisering zich precies voltrok, kan nu aan de hand van de dataset getaxeerde boedelinventarissen uit Amsterdam nauwkeurig in kaart worden gebracht.

In boedelinventarissen zijn aan het eind van de zestiende eeuw niet alleen taxaties door ‘gewone’ uitdraagsters terug te vinden. Er wordt dan in toenemende mate ook door zogenoemde gezworen uitdraagsters getaxeerd. De vroegste vermelding stamt uit 1589. Op 12 april van dat jaar maakte notaris Pilorius de boedel op van wijlen Mary Roelen. Hij maakte daarbij gebruik van de lijst met prijzen die eerder was opgesteld door gezworen uitdraagsters Neel Claes Kisten en Griet Schinken.¹² Laatstgenoemde taxeerde drie jaar later, op 14 maart 1591, samen met gezworen uitdraagster Barber Jacobs op verzoek van kruidenier Matheus Martensz ook de goederen van diens overleden broer Cornelis.¹³ In deze inventaris lezen we ook waarom deze uitdraagsters een speciale titel genoten: zij taxeerden namelijk ‘volgens zeeckere appointment van schepenen in dato den xii dezen maant maertij’. De twee mochten dus niet alleen handeldrijven zoals de overige uitdraagsters, maar waren ook officieel toegelaten om taxaties uit te voeren. Dit maakt duidelijk dat de stedelijke overheid al voor de eeuwwisseling de praktijk van het taxeren begon te controleren. Dat is een ontwikkeling die overigens

9 Van Wijngaarden, *Barber Jacobs en andere uitdraagsters*, p. 55, 64-66.

10 SAA NA, not. J.J. Pilorius, inv.nr. 1H, f. 328r, 24 januari 1583.

11 Van Wijngaarden, *Barber Jacobs en andere uitdraagsters*, p. 65.

12 SAA NA, not. J.J. Pilorius, inv.nr. 2AA, film 32, f. 173v, 12 april 1589.

13 SAA NA, not. C.A. van Huijswaert, inv.nr. 8, f. 70v, 14 maart 1591.

niet op zichzelf staat. In Amsterdam leidde urbanisatie en bevolkingsgroei tot een grote toename van het aantal publieke taken en instellingen. Tussen 1578 en 1644 werden wel negen nieuwe ambtelijke afdelingen opgericht om de orde en rust in de groeiende stad te handhaven.¹⁴ De vraag die rest is wel waarom specifiek bij het taxeren ingrijpen van bovenaf noodzakelijk was. Een mogelijke verklaring hiervoor is te vinden in Leiden.

In haar studie naar zeventiende-eeuwse Leidse weduwen wees Ariadne Schmidt op het misbruik dat op de loer lag bij taxaties door uitdraagsters.¹⁵ Hoewel uitdraagsters door hun in de handel opgedane specialistische vakkennis de kunde hadden om te taxeren, hadden zij zelf baat bij lage prijzen op de veilingen waar ze hun handelswaar inkochten: een fraudegevoelige situatie. In 1620 beklagden twee Leidse vrouwen die de kost verdienden met het taxeren van boedels zich over andere taxerende uitdraagsters.¹⁶ Zij zouden opzettelijke lage schattingen geven waar vooral arme weduwen en wezen onder leden. De burgemeesters gaven hierop de twee het alleenrecht om te taxeren en zij werden daarmee de eerste officieel beëdigde Leidse priseersters. Het is goed voor te stellen dat in Amsterdam eind zestiende eeuw dezelfde problemen speelden. Dat zou verklaren waarom burgemeesters zich genoodzaakt zagen voor taxaties bepaalde uitdraagsters aan te wijzen. Deze *gezworen* uitdraagsters zwoeren bij hun officiële benoeming een eed dat zij naar eer en geweten zouden handelen. Zo konden betrouwbare taxaties worden gegarandeerd.

Bij verdere bestudering van de dataset met getaxeerde boedelinventarissen zien we dat gezworen uitdraagster Barber Jacobs met name in de loop van de jaren 1610 steeds vaker huisraad taxeerde. Dit deed ze van 7 maart 1610 tot 14 juli 1614 samen met Marritge Andries en vanaf 30 augustus 1614 met Aeltje Claes.¹⁷ Het was de tijd van het Twaalfjarig Bestand (1609-1621), de welvarende vredeperiode waarin de stad, bevolking en economie flink groeiden. Dit zorgde voor een dusdanige toename van de vraag naar taxaties dat twee gezworen uitdraagsters het werk niet meer alleen aankonden. De burgemeesters stelden daarom al snel twee extra taxeersters aan; Barber Jacobs en Aeltje Claes kregen hulp van Reijm Tijsen (vanaf oktober 1616) en Martijntje Jans (vanaf 1617).¹⁸

Hilde van Wijngaarden toonde op basis van de registers van de Weeskamer veilingen aan dat naast Barber Jacobs ook Aeltje Claes en Reijm Tijsen uitdraagsters zijn geweest. Van deze beroepsgroep scheidden zij zich vanaf het midden van de jaren 1610 echter af. Waar de vier taxatrices in door hen geschatte boedelinventarissen eerst nog wisselend ‘gezworen uitdraagsters’, ‘gezworen oude-klerenverkoopsters’ of ‘gezworen taxeersters’ werden genoemd, waren vanaf circa 1616 de aanduidingen ‘gezworen taxeersters’ en ‘gezworen schatsters’ gebruikelijk. Dat zij zichzelf niet meer als uitdraagsters zagen, wordt helemaal duidelijk als de vier taxeersters zich op 23 september 1617 beklagen over hun oud-ambtgenoten.¹⁹ Hoewel veilingen van huisraad officieel alleen mochten worden gehouden door de boden van de Weeskamer en (in het geval van executoriale ver-

14 M. Hell, ‘De oude Geuzen en de Opstand. Politiek en lokaal bestuur in tijd van oorlog en expansie 1578-1650’ in: W. Frijhoff en M. Prak (red.), *Geschiedenis van Amsterdam 1578-1650*, Amsterdam 2004, p. 231-297: 291.

15 A. Schmidt, *Overleven na de dood. Weduwen in Leiden in de Gouden Eeuw*, Amsterdam 2001, p. 137.

16 Erfgoed Leiden en Omstreken, toeg. nr. 0501A, Stadsarchief van Leiden 1574-1816 (SAII), inv.nr. 53I, f.216-217v, 13 augustus 1629.

17 Hierbij moet net als bij de andere in dit artikel genoemde werkzame periodes van schatsters de kanttekening worden gemaakt dat deze data bij benadering zijn. Er is voor dit onderzoek uitsluitend gebruik gemaakt van een beperkt aantal gedigitaliseerde, getaxeerde inventarissen. Het is goed mogelijk dat er ook eerdere of latere vermeldingen te vinden zijn. SAA, toeg.nr. 5073, Archief van de Weeskamer (WK), inv.nr. 968, scan nr. A24632000005, 27 maart 1610; NA, not. P. Mathijsz, inv.nr. 431, f. 96-99v, 14 juli 1614, f. 154-155, 30 augustus 1614.

18 De vier worden genoemd in het rekest van 1617, maar net als Barber Jacobs en Aeltje Claes is ook Reijm Tijsen daarvoor al in getaxeerde boedelinventarissen terug te vinden; SAA NA, not. S. Cornelisz, inv.nr. 645A, p. 109-126, 5 oktober 1616.

19 SAA, toeg.nr. 5020, Archief van de Burgemeesters: privilegeboeken en keurboeken (BA-KB), inv.nr. 12 I, f. 171r, 23 september 1617.

koppingen) de conciërge van het stadhuis, hielden de uitdraagsters volgens de schatsters zelf heimelijke verkoppingen. Dat was problematisch omdat de oude kleerverkoopsters daar zelf taxeerden en oplegden (de goederen naar voren en ter veiling brachten en de beginprijs uitriepen), waardoor de schatsters werkzaamheden en de daarmee gepaard gaande inkomsten misliepen. De klacht leidde tot de eerste officiële keur over het inschakelen van de schatsters:

‘Dat van nu voortan inde selve verkoopinge niemant anders tot het opleggen ende priseren der goederen die om te verkoopen voor gestelt worden en sal worden gebruikt als de gesworene taxeersters bij de Heeren Burgermeesteren daer toe gestelt ende be-eedigt op pene van 3 Caroli guldens bij den contraventeur te verbeuren, mits dat deselve Taxeersters ten tijde sij eenige goederen op de tafel sijn leggende niet en sullen vermogen voor haer selfs ofte voor imant anders eenige goederen te mijnen [kopen op een veiling bij afslag door ‘mijn!’ te roepen] op pene van haren dienst afgeset te worden ende daer en boven vijf- entwintig gulden te verbeuren.’

Zo was het taxeren uitgegroeid tot een officieel beroep, los van het handelen. Het schatstersambt was een feit geworden waar de afslagers en ook de uitdraagsters niet meer omheen konden.

TAXEREN EN OPLEGGEN Tot op heden is over de werkzaamheden van deze nieuwe beroepsgroep nauwelijks meer geschreven dan wat Van Eeghen al vermeldde: dat schatsters, naast het schatten ten behoeve van boedelinventarissen, ook het recht hadden bij publieke verkoppingen de goederen te schatten en op te leggen, en dat zij hiervoor mogelijk één procent van de geschatte waarde betaald kregen zoals dat in de achttiende eeuw het geval was. Kunnen getaxeerde boedelinventarissen een gedetailleerder beeld geven van wat hun takenpakket inhield en wat zij verdienden?

In het rekest van 1617 lezen we dat de schatsters naar eigen zeggen waren aangesteld ‘omme alleen te mogen taxeren en schatten alrehande goederen waer over de taxatie wort versocht’.²⁰ De getaxeerde boedelinventarissen geven een goed beeld van hoe divers deze ‘alrehande goederen’ konden zijn: kasten, stoelen, kussen, linnen, servies, zilver, schilderijen, rokken, mantels en al het andere huisraad of kleding. Alleen voor uitzonderlijke zaken zoals winkelwaren, gereedschappen of waardevolle kunstcollecties werden er – bijna altijd mannelijke – gespecialiseerde taxateurs ingeroepen. Zo taxeerden Barber Jacobs en Aeltje Claes op 25 augustus 1621 de inboedel van wever Pieter Pietersen, maar schatten drie overlieden van het weversgilde de waarde in van zijn weefgetouwen.²¹ Ook bij het taxeren van de boedel van zijdekoopman Andries de Grauwe in 1617 waren het niet Barber Jacobs en Reijm Tijsen die de schilderijen, het zilver en andere vergulde objecten van een prijs voorzagen, maar de goudsmid Alexander van der Hoenen en de schilders Guillaume Basse en Abraham Verwer.²² Dit zijn echter uitzonderingen, want in 85 procent van de boedelinventarissen uit de dataset konden de schatsters het taxeren van de gehele inboedel alleen af.²³

20 Ibidem.

21 SAA NA, not. J.J. Westfrisius, inv.nr. 562A, f. 16-16v, scannr. A25337000255, 25 augustus 1621.

22 SAA WK, inv.nr. 968, scannr. A24632000479, 30 januari 1617.

23 Aantal boedelinventarissen uit de voor dit onderzoek gebruikte dataset waarbij naast de schatsters een extra gespecialiseerde taxateur betrokken was:
1610-1619: 4 van de 23 (17 procent),
1620-1629: 3 van de 36 (8 procent),
1630-1639: 15 van de 85 (18 procent),
1640-1649: 26 van de 171 (15 procent),
1650-1659: 18 van de 143 (13 procent).

Hoewel de ambtsinstructies van de Amsterdamse schatsters niet bewaard zijn gebleven, geven die van de priestersters van Den Haag enig idee van hoe de zij te werk gingen.²⁴ De vier Haagse taxeersters werkten in doorwisselende tweetallen. Eén paar stond gereed voor het geval een oproep werd gedaan om te schatten bij het opstellen van een boedelinventaris. De andere twee assisteerden bij veilingen van meubelen en winkelgoederen (met uitzondering van de wekelijkse vrijdagmarkt en de veilingen van de Bank van Lening). Eén van hen las daar het nummer van het te verkopen goed en wat daar onder begrepen was duidelijk op, zodat onder de vendumeester en de omstanders geen verwarring was over welk goed geveild werd. Beide priestersters zagen erop toe dat het juiste goed naar de tafel werd gebracht en dat de defecten daaraan zoveel mogelijk werden vermeld. De taxeerster die het goed had opgegeven, gaf vervolgens aan de afslager de prijs door waar hij bij opslag of afslag van uit diende te gaan. In Amsterdam zal eenzelfde werkwijze gebruikelijk zijn geweest. Uit de getaxeerde boedelinventarissen is op te maken dat de taxeersters ook hier tot omstreeks 1670 in wisselende tweetallen werkten.

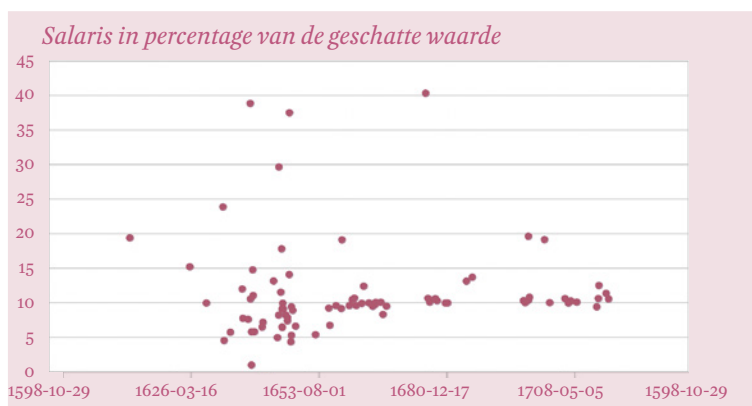
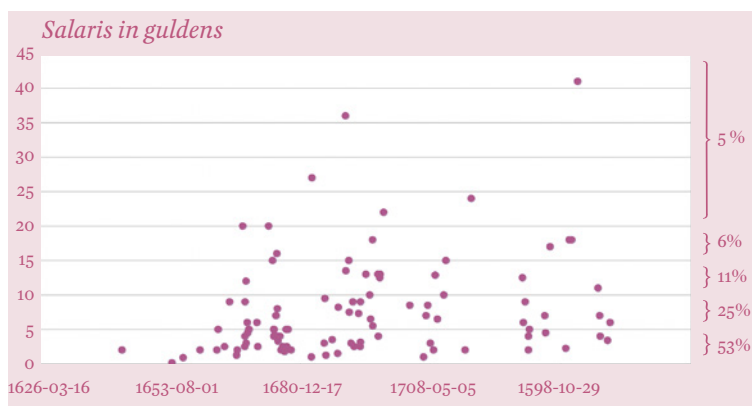
De inventarissen geven ook inzicht in wat de schatsters voor het taxeren en opleggen betaald kregen. In een boedelinventaris staan niet alleen de gehele huisraad, de obligaties en de roerende bezittingen opgesomd. Vaak worden ook de openstaande schulden vermeld waaraan moest worden voldaan voordat de waarde van de boedel kon worden vastgesteld. Als de schatsters nog niet betaald waren, was ook het aan hen verschuldigd bedrag hier terug te vinden. Van de in totaal 1550 zeventiende- en vroeg achttiende-eeuwse boedelinventarissen uit de database is dit in 109 inventarissen het geval. Hieruit blijkt dat het rond 1660 gebruikelijk werd dat de boedelhouders één procent van de geschatte boedelwaarde aan de schatsters uitbetaalde (tabel 1). Dit bedrag dienden zij vervolgens eerlijk onderling te verdelen. Vóór 1660 was dit echter niet het geval; het is onbekend hoe in deze periode de inkomsten voor de schatsters werden vastgesteld. Het is wel duidelijk dat hun bezoldiging toen beduidend lager was: niet 35, maar wel 73 procent van de gevallen voor 1660 bedroeg vijf gulden of minder en de gemiddelde inkomsten per boedelschatting was eerder geen 9,5, maar 5,5 gulden (tabel 2).

ONDERMIJNING EN REPUTATIE Na de eerste ordonnantie uit 1617 komen de schatsters in de zeventiende eeuw nog enkele malen voor in de archieven van de burgemeesters. Van Eeghen wees op rekestes uit 1647 en 1654. Hieruit zou blijken dat de schatsters door de handelaarsters, de stadsconciërge én de boden van de Weeskamer opzettelijk werden weggehouden van inboedelveilingen.²⁵ Echter, dit beeld kan worden bijgesteld door een nadere bestudering van deze bronnen in samenhang met de door de schatsters getaxeerde boedelinventarissen. Dit leidt tot nieuwe ideeën over de reputatie van de taxeersters.

24 'Instructie waar na het Gemeente Bestuur van den Haage, verstaat, dat de gezworene Priestersters van de Venduën, haar punctueëlyk zullen hebben te reguleren' in: *Keuren en ordonnantien van 's Graven-Hage. Van 28 Mai 1736 tot 4 Juny 1803*, p. 457-462: 457.

25 Van Eeghen, 'Uitdraagsters 't zij man of vrouw', p. 104-106.

Tabel 1 en 2 Inkomsten van de schatsters zoals genoemd in door hen getaxeerde boedelinventarissen, weergegeven in percentage van de geschatte boedelwaarde (tabel 1, boven) en in gulden (tabel 2, onder). Stuivers en penningen zijn omgerekend naar guldens volgens het stelsel dat 1 gulden 20 stuivers waard is, en 1 stuiver 16 penningen.

Van Eeghen concludeerde op basis van een klacht in het Groot-Memoriaal van 25 januari 1647 dat schatsters ondermijnd werden door de bode van de Weeskamer.²⁶ In dit rekest spreken vier vrouwen – Barber Stevens, Martijntge Gerrits, Grietge Danckerts en Giertge Thomas (later opgevolgd door Grietje Arents) – die door de burgemeesters en regeerders van de stad waren geautoriseerd ‘omme alleen met exclusie van alle anderen de meubile goederen [roerende goederen die tot de inboedel behoren] die soo door den concierge als boden vande weescamer publicquelyck vercocht worden van de taeffels aff te nemen warvoren deselve zullen genieten het loon dat van oudts ende gewoonlyck daerop gestelt is’. Van — Eeghen ging ervan uit dat deze vrouwen taxeersters waren. Dat is een logische aanname; het betreft per slot van rekening een beroepsgroep bestaande uit vier vrouwen die betrokken zijn bij openbare veilingen van huisraad. Deze vrouwen worden in de bron echter geen gezworen schatsters genoemd en hun taakomschrijving wijkt iets af van die van de schatsters. Waar de taxeersters het recht hadden goederen bij verkopenen *op te leggen*, hadden deze vrouwen het recht ze van de tafels *af te nemen*. Waren dit wel schatsters?

Wie in 1647 waren beëdigd tot gezworen schatsters is niet gemakkelijk te achterhalen. Deze taxeersters staan namelijk niet centraal

²⁶ Ibidem, p. 105. SAA, toegangsnr. 5023, Archief van de Burgemeesters: Groot-Memoriaal (BA-GM), inv.nr. 3, f. 258, 25 januari 1647.

geregistreerd in de ambtenboeken van de burgemeesters, zoals dat vanaf 1680 het geval was. Toch waren ook de vrouwen die daarvoor als schatsters werkzaam waren, terug te vinden doordat zij bij naam genoemd worden in door hen getaxeerde boedelinventarissen (zie bijvoorbeeld afb. 3). Op basis van de dataset van inventarissen was het mogelijk een overzicht te maken van alle zeventiende- en achttiende-eeuwse schatsters. Hieruit is op te maken dat er in 1647 nog steeds werd getaxeerd door een van de eerste schatsters Aeltje Claes (werkzaam tot maart 1648), samen met Engel Jacobs (van april 1627-november 1650), Annetje Hendricks (november 1633-juli 1652) en Neeltje Jacobs (februari 1635-maart 1647).²⁷ Zij waren dus niet de vrouwen die ontweken werden door de bode van de Weeskamer.

Het waren wél de vier schatsters die werden ondermijnd door de stadsconciërge. Hier beklagden zij zich over op 3 september 1654. Ook aan deze schatsters kunnen nu namen worden verbonden; het waren de remonstrantse en uit Wageningen afkomstige Lijsabeth Martens (taxeerde oktober 1647-1678), Susanneke Anthonis (juni 1648-augustus 1678), Weijntje Willems (februari 1654-december 1668) en de uit Ede afkomstige Machtelt Hendricks (december 1652-april 1653) of haar opvolgster Commerijntje Cornelis (mei 1655-september 1664).²⁸ Nadat de burgemeesters zowel de conciërge als de klerk van de kamer gehoord hadden, concludeerden zij ‘datter geene keuren noch ordonnantien en sijn, waerbij de voors[eide] schatsters uijt de gemelt vercoopingen sijn gesecludeert off haer daer aengaende eenige interdictie is gedaen’.²⁹ Zij herbevestigden dan ook dat de vier schatsters ook bij inboedelverkopingen van de Desolate Boedelskamer moesten worden toegelaten als oplegsters en taxeersters.

Na 1654 vinden we pas in 1730 weer een klacht van de schatsters in de bestuurlijke archieven. Toch moeten zij in het midden van de zeventiende eeuw ook opnieuw tegen problemen met de uitdraagsters zijn aangelopen. In het keurboek is te lezen dat de heren van het gerecht in 1654 ‘verscheijden clagten’ hadden ontvangen over brutaal gedrag van de handelaarsters. Ze gebruikten ‘insolente [onbeschaamde], vuile ofte schandeleuse woorden’ tegen de conciërge, bode en de schatsters en ook onder elkaar zouden zij ‘stoten, slaen ende confuselick [verwarring veroorzakend] mijnen, waer door groote onordentlickheyt word veroorsaect tot schade van der verkoopers’.³⁰ Gelijke klachten van ‘roepen, kijven, onnut ende qualick spreken’ waren er ook al in 1596, maar aan het verbod daarop hielden de uitdraagsters zich klaarblijkelijk niet.³¹ Om de orde bij de veilingen te handhaven volgden op 29 april 1654 drie maatregelen: een hernieuwd verbod op iedere vorm van wangedrag, de bepaling dat de afslager het laatste woord had bij onduidelijkheid over het mijnen en een boete gesteld op het terug ‘op de taeffel smijten’ van net gekochte goederen.³² Daarmee waren echter nog niet alle wantoestanden uit de lucht. Enkele maanden later, op 24 december, was het stedelijk bestuur ter ore gekomen dat de uitdraagsters, net als in 1617, ook zelf heimelijke verkopingen bleven organiseren in sterfhuizen.³³ Hier smeedden zij complotten om

27 SAA WK, inv.nr. 973, scannr. A26738000351, 24 maart 1648; NA, not. P. Mathijsz, inv.nr. 482B, f. 551-553v, 15 april 1627; WK, inv. nr. 978, scannr. KLA103860000350, 18 november 1650; WK, inv.nr. 968, scannr. A24632000473, 23 november 1633; NA, not. J.J. Westfrisius, inv.nr. 565B, f. 19-26v, 9 juli 1652; NA, not. J.J. Westfrisius, inv.nr. 563B, f. 38-42, 22 februari 1635; toeg.nr. 5072, Archief van de Desolate Boedelskamer (DBK), inv.nr. 573, f. 117v, 14 maart 1647.

28 SAA WK, inv.nr. 973, scannr. A26738000484, 2 okt. 1647; DBK, inv. nr. 604 [2n], f. 269-271v, 31 maart 1678; NA, not. J.J. Westfrisius, inv.nr. 565A, f. 10-15v, scannr. A27732000198, 20 juni 1648; toeg.nr. 5024, Archief van de Burgemeesters: dagelijkse notulen, resoluties en missivenboeken (BA-NRM), inv.nr. 21, f. 48, 65; NA not. David Doornik, inv.nr. 1970A, f. 28-31, 23 februari 1654; WK, inv. nr. 969, scannr. A24669000030, 17 oktober 1668, not. A. Eggericx, inv.nr. 1812, f. 614-634, 17 december 1652; not. J.J. Westfrisius, inv.nr. 565B, f. 5-6v, scannr. A27763000108, 30 april 1653; not. F. Uijttentbogaert, inv.nr. 1915, f. 249-250, 24 mei 1655; not. N. van Born, inv.nr. 2149, f. 362-371, scannr. A32378000312, 30 september 1664. De (beperkte) biografische gegevens die van de schatsters bekend zijn, zijn opgenomen in de masterscriptie: Puyenbroek, *Gezwoeren Schatsters*.

29 SAA BA-GM, inv.nr. 4, f. 23v, 3 september 1654.

30 SAA BA-GM, inv.nr. 15 M, f. 192v, 29 april 1654.

31 SAA BA-GM, inv.nr. 11 H, f. 83v, 17 december 1596.

32 SAA BA-GM, inv.nr. 15 M, f. 192v, 29 april 1654.

33 SAA BA-GM, inv.nr. 15 M, f. 218v, 24 december 1654.

Op sijnden den 10 april 1650
 soo verken vorij Engel Jacobs
 Annetje Hendricks
 Wat deser boodt Stede
 Amsterdam; getaxeeert dit
 boodt sijnde godden vande
 inventaris begrepen
 in den der vande
 geen vorij dit onder de
 actum 1650
 Dit merck
 by de
 van Engel Jacobs
 Annetje Hendricks

de goederen gezamenlijk 'tot soo lagen ende geringen prijs als eenigsints doenlijk is' te kunnen inkopen, om de koopwaar vervolgens op een andere plek weer bij veiling onder elkaar te verdelen. De samenzweringen waren een kwalijke praktijk die leidde tot 'seer merckelicke prejudicie, schade ende nadeel' voor zowel de wezen als de gemeente van de stad. Ook dit was een terugkerend probleem, de boete op het organiseren van deze clandestiene verkopen was in 1576 gesteld op 6 gulden, in 1640 al verhoogd tot 25 gulden en dit werd in 1654 door de burgemeesters verdubbeld tot 50 gulden.³⁴

Wat opvalt is dat het beeld van de schatsters en de uitdraagsters dat uit deze bronnen naar voren komt sterk verschilt. In hun streven naar optimale winst schuwden de uitdraagsters het niet om regels te overtreden en grove woorden of zelfs fysiek geweld te gebruiken, met vele terugkerende keuren en een dubieuze reputatie tot gevolg. In dit opzicht is het logisch dat de schatsters zich actief en bewust van hen wilden onderscheiden. Dat lijkt hen niet alleen qua ambt, maar ook wat betreft reputatie te zijn gelukt. Over de schatsters zijn geen klachten bekend. Zij worden in zowel 1617 als 1654 door de burgemeesters juist in hun recht bevestigd. Het ambt van de schatster lijkt een eervol en verantwoordelijk beroep te zijn geweest. Haar oordeel had immers directe gevolgen voor het

34 SAA BA-GM, inv.nr. 10 G, f. 135, 28 juni 1576. Van Eeghen, 'Uitdraagsters 't zij man of vrouw', p. 103.

bedrag dat wezen, weduwen/weduwenaren en schuldeisers zouden ontvangen. Het belang van eerlijke uitspraken van de schatster wordt ook weerspiegeld in de ambtelijke eed die zij moesten afleggen (afb. 4): ‘Dat sweert gij, dat gij u oprecht ende waertiglijk in u officie sult dragen; de goederen daer over gij geroepen ende versocht sult worden om te waerden, ’t sij die publikelijk verkocht, tot taxatie aengenomen, of oock in cas [geval] van scheidinge ende andere gelegentheden, gepriseert sullen worden getrouwelijk, na u besten kennis en wetenschap schatten ende taxeren sult’.³⁵

WIE BEKLEEDDEN HET AMBT? De enige schatster over wie eerder is gepubliceerd, tevens de enige taxeester in het *Digitaal Vrouwenlexicon van Nederland*, is eerdergenoemde Barber Jacobs.³⁶ Tegenwoordig is zij vooral bekend als moeder van de schilder Pieter Lastman, die op zijn beurt weer de leermeester was van Rembrandt. In haar tijd was Barber Jacobs een van de meest vooraanstaande uitdraagsters. Tussen 1597 en 1624 was ze op tot wel 56 weeskamerveilingen per jaar te vinden om haar handelswaar in te kopen. Deze goederen verkocht ze door vanuit haar uitdragerij in de Sint-Jansstraat en daarnaast organiseerde ze in samenwerking met de kamer ook zelf twintig openbare verkopen. Met deze reputatie is het niet verrassend dat juist zij werd gevraagd om schatster te worden. Nu door mijn onderzoek ook de namen van de andere Amsterdamse schatsters bekend zijn, is het voor het eerst mogelijk ook over hen (biografische) gegevens te verzamelen en te vergelijken, om zo een beeld te vormen van de vrouwen die tot schatster werden beëdigd.

Van Wijngaarden toonde al aan dat drie van de vier eerste schatsters vóór hun benoeming jarenlang handel hadden gedreven als uitdraagsters. Daar kan nu aan worden toegevoegd dat dat ook geldt voor de taxatrices die hen in de jaren twintig en dertig opvolgden; Heindrickgen Gerrits (taxeerde maart 1625-april 1627), Engel Jacobs en Marij Jacobs Verduijn (april 1632-1634).³⁷ Heindrickgen Gerrits was de dochter van Gerrit Hendricksz, een kleermaker die onder de bijnaam ‘de Graeff’ ook actief was als uitdrager. Heindrickgen verhuisde met haar vader mee van Zutphen naar Amsterdam en trouwde daar in 1598 met de huistimmerman Cornelis Jansz, in 1603 met de varensman Reyer Reyersz en in 1607 met huistimmerman Andries Pietersz Zetten. Ze trad in de voetsporen van haar vader en was onder de bijnaam ‘de Graeffin’ actief als uitdraagster.³⁸ In het register van afslager Gerrit Jacobsz Hardinck is te lezen dat ze haast op iedere weeskamerveiling huisraad en kleding inkocht.³⁹

Ook mede-uitdraagster Engel Jacobs was op diezelfde veilingen te vinden. Zij was tussen 1572 en 1576 geboren als dochter van Jacob Aerentsz en Marij Willemsdr en was in 1594 getrouwd met de huistimmerman Cornelis Arentsz.⁴⁰ Heindrickgen Gerrits en Engel Jacobs zullen elkaar en de schatsters die op de veilingen assisteerden, gekend hebben, zeker taxeester Reijm Tijsen. Deze, echtgenote van hoedenmaker en varensman Willem Barents, was een actief uitdraagster geweest en was ook nadat ze op 56-jarige

35 SAA, toeg.nr. 5031, Archief van de Burgemeesters: stukken betreffende ambten en officiën (BA-AO), Eedboek (nr. 19), f. 131.

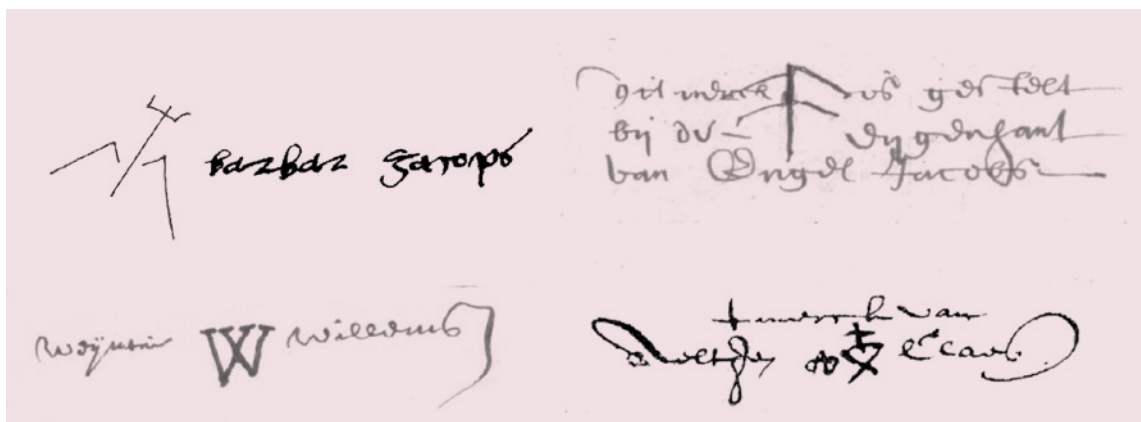
36 S.A.C. Dudok van Heel, ‘Waar woonde en werkte Pieter Lastman (1583-1633)?’, *Amstelodamum* 62 (1975), p. 31-36; S.A.C. Dudok van Heel, *De jonge Rembrandt onder tijdgenote. Godsdienst en schilderkunst in Leiden en Amsterdam*, Nijmegen 2006, p. 99; H. van Wijngaarden, ‘Jacobs, Barber’, in: E. Kloek (red.), *Digitaal Vrouwenlexicon van Nederland*, 13 januari 2014, resources.huygens.knaw.nl/bwn1780-1830/DVN/lemmata/data/Barber Jacobs; Van Wijngaarden, *Barber Jacobs en andere uitdraagsters*, p. 4-23.

37 SAA NA, not. J.J. Westfrisius, inv.nr. 562A, f. 5, scannr. A25337000433, 11 maart 1625; inv.nr. 562B, f. 37-60, scannr. A25350000125, 2 april 1627; WK, inv.nr. 968, scannr. A24632000430, 3 april 1632; scannr. A24632000473, 23 november 1633.

38 SAA, toeg.nr. 5001, Doop-, trouw- en begraafboeken (DTB), inv.nr. 408, f. 309, 14 maart 1598-03-14; inv.nr. 410, f. 480, 26 juni 1603; inv.nr. 666, f. 78, 30 mei 1607; Van Eeghen, ‘Uitdraagsters ’t zij man of vrouw’, p. 107-108.

39 Kijkend naar bijvoorbeeld het register van de veilingen van afslager Hardinck uit 1620, vinden we zowel Engel Jacobs als ‘de Graeffin’ haast op iedere veiling onder de kopers en ook Reijm Tijsen koopt daar regelmatig goederen; SAA WK, inv.nr. 948, f. 1-62.

40 Bij haar ondertrouw op 26 maart 1594 was Engel Jacobs 18 jaar oud, bij het taxeren van de boedel van Hendrickgen Dirx op 5 november 1628 54 jaar en bij het taxeren van de boedel van Lambert Gerrijts op 25 mei 1641 69 jaar. SAA DTB, inv.nr. 406, f. 501, 26 maart 1594; NA, not. L. Lamberti, inv. nr. 592, f. 196v-197, 5 november 1628; inv. nr. 601, f. 49-50, 25 mei 1641.

5 Handtekeningen van de schatsters Barber Jacobs, Engels Jacobs, Weijntje Willems en Aeltgen Claes waarmee ze door hen getaxeerde boedelinventarissen ondertekenden. SAA NA, not. Laurens Lamberti, inv.nr. 590, f. 69-71, 31 juli 1619, WK, inv.nr. 977, scan nr. KLA103805000196, 8 april 1650, DBK, inv. nr. 862, f. 241v-243, 21 nov. 1659.

uitdraagsters, zeker Barber Jacobs en Heindrickgen Gerrits, waken juist de indruk kundige vakvrouwen te zijn geweest die op veel veilingen aanwezig waren, daar voor behoorlijke bedragen goederen inkochten en handeldreven op vrij grote schaal. Van Eeghen schreef zelfs dat de faam van Heindrickgen Gerrits zo groot was, dat toen haar schoonzoon acht jaar na haar dood op een veiling iets kocht, hij werd aangetekend als zijnde haar zwager (wat in die tijd ook schoonzoon kon betekenen).⁴³ Wat Van Eeghen toen nog niet wist, is dat Gerrits tot schatster werd benoemd en dat het juist deze reputatie zal zijn geweest die daarbij een grote rol speelde.

Engel Jacobs werd in 1627, rond haar 53ste levensjaar, beëdigd als taxeerster en zo'n twee jaar daarvoor was Heindrickgen Gerrits, toen 47 jaar oud, benoemd. Gerrits zou het ambt echter maar kort vervullen want ze overleed in 1629. Ze werd opgevolgd door Marij Jacobs Verduijn, de echtgenote van goudsmid Pieter Geerlofs Verduijn én uitdraagster.⁴⁴ Het is goed mogelijk dat ook de daaropvolgende generatie schatsters uit de uitdraagsters werden gerekruteerd. De relatief late leeftijd waarop zij werden beëdigd, Neeltje Jacobs was 46 jaar, Lijsabeth Martens 41 jaar en Susanneke Anthonis 44 jaar, doet vermoeden dat zij al een werkzame periode achter de rug hadden en de waardekenis die zij als schatsters gehad moeten hebben maakt een achtergrond als uitdraagster zeer aannemelijk.⁴⁵ Het ambt van de schatsters kwam dus niet alleen voort uit dat van de uitdraagsters zoals Van Eeghen vermoedde, tot omstreeks 1660 lijken de schatsters ook allemaal uit deze beroepsgroep gerekruteerd te zijn. Het waren kundige handelaars met veel ervaring en vakkennis aan wie de burgemeesters het schatstersambt toevertrouwden.

CONCLUSIE In het begin van de zeventiende eeuw ontstond in Amsterdam een nieuw beroepsgroep: de gezworen schatsters. De door hen getaxeerde boedelinventarissen zijn waardevolle bronnen voor informatie over wie in welke periode taxeerden en wat zij daarvoor verdienden. Op basis hiervan was het mogelijk de vermoedens die Van Eeghen in 1969 al uitte te toetsen. Het ambt was inderdaad

43 Van Eeghen, 'Uitdraagsters 't zij man of vrouw', p. 107-108.

44 SAA DTB, inv.nr. 1045, f. 13v, 16 juni 1629. J. M. Montias, 'Auction Sales of Works of Art in Amsterdam (1597-1638)', Nederlands Kunsthistorisch Jaarboek Online 50-51, p. 145-193: 185 (n. 33 en 34).

45 In 1662 was Susanneke Anthonis bij het taxeren van een boedel 58 jaar oud, mogelijk was ze op 21 november 1604 gedoopt als dochter van metselaar Anthonis Rittier (Rentier) en Jakemijn van Brakel. In 1641 was Neeltje Jacobs bij een boedeltaxatie in 69 jaar oud. Schatster Lijsabeth Martens is op basis van de handtekening gelijk aan de vrouw die in 1593 in ondertrouw trad met glazenmaker Frans Willemsz Duijfen geboren omstreeks 1606. SAA DTB, inv.nr. 4, f. 107, 21 november 1604, inv.nr. 442, f. 84, 10 februari 1634; NA, inv.nr. 601, f. 48v-50, 25 mei 1641, not. Hector Friesma, inv.nr. 3072, scan nr. KLAD03674000145, 10 november 1662.

voortgekomen uit dat van de uitdraagsters, maar de schatsters verdienden voor 1660 nog niet één procent van de geschatte waarde zoals daarna gebruikelijk was. Daarnaast bleek dat de schatsters, in tegenstelling tot wat Van Eeghen aannam, niet gelijk waren aan de vrouwen die ontweken waren door de bode van de Weeskamer. De taxeersters hadden zich in 1617 en 1654 wél over ontwijkingen door de uitdraagsters en de conciërge beklagd en in beide gevallen werd hun recht om op veilingen te taxeren en op te leggen herbevestigd. Belangrijker dan deze bevestigingen en rectificaties is echter het beeld van de taxeersters dat uit de ambtelijke archiefstukken en boedelinventarissen naar voren komt. Hoewel het schatstersambt was ontstaan uit dat van de uitdraagsters en de schatsters daar in de eerste helft van de zeventiende eeuw nog uit gerekruteerd werden, splitsten zij zich af en ontwikkelden zich tot een uitzonderlijk vaardige en eerbare beroepsgroep. De schatsters waren ervaren, gerenommeerde vakvrouwen, die door de burgemeesters waren beëdigd voor dit verantwoordelijke ambt. Zij kwamen in veel huizen over de vloer en hadden de autoriteit en kunde om een waardeoordeel te vellen met een grote impact voor de directe betrokkenen. Zij speelden een bepalende rol in het openbare leven en mogen in de – nog vaak overwegend mannelijke – geschiedschrijving over Amsterdam dan ook zeker niet ontbreken.